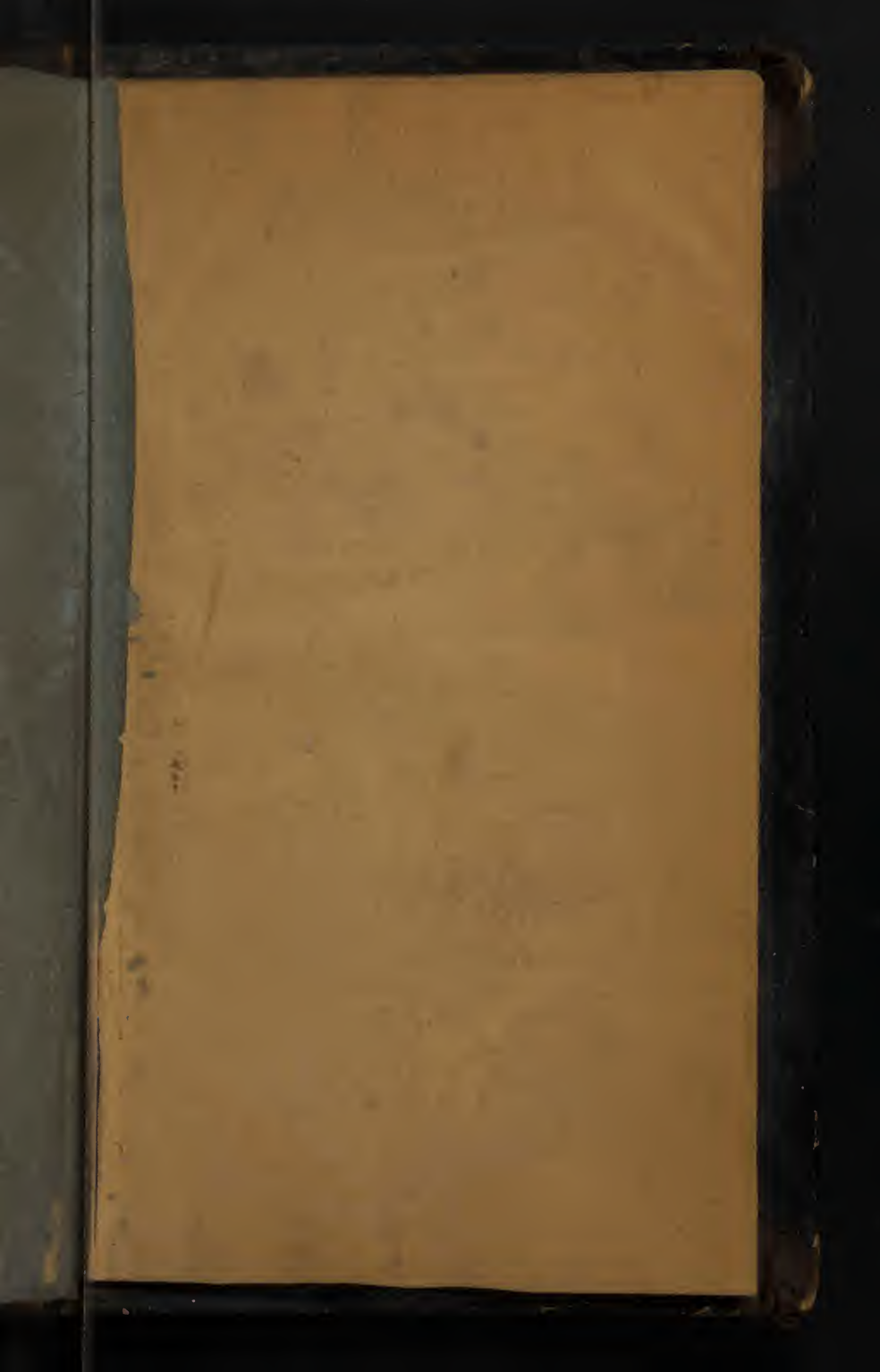

VIII

1760
1-8

ה מ א ס ף

ה ו א

קבוצת אמרי בינה • כוללים שירים ומליצות עברית •
מכתבי חכמות ויריעות • באורי כהבי קדש • תולדת
עמנו בית ישראל • ויתר דברי תועלת וחדושים •

אשר נקבצו

והובאו למהכרת בכל תקופה מארבע תקופות השנה

על ידי

חברת אוהבי לשון עברית

שנת ה'תק"ס • תקופה ראשונה

ברדין

ברפוס הכרת הנוך נערים

תוכן המחברת

דבר אל הקורא מן עמוד ג' עד ה' המצגים

שירים ומליצות

מנחת אזכרה	—	—	ה' — ח'	(ש—ס—)
תקות השנה	—	—	ח' — יוד	
הבזיר	—	—	יוד — י"א	

עניני חכמות ויריעות

חלק שני מספר ראשית למזדים פ"א	—	י"ג —	כ"ד ר' ברוך לינר
פרק ה' מספר מועדי שחר	—	כ"ד —	כ"ט ג—ד—ה
פתיחה מספר התפעלות	—	כט —	ל"ב ר' הירש נוימ

שירים

האדם והעת	—	—	ל"ב —	הב' איצק אויערב
תהלה לדוד	—	—	ל"ג —	ל"ה ר' דוד קאר
יוסף דעת יוסף מנחם	—	—	ל"ה —	ל"ו הב' איצק גרין

מכתבים שונים

דברי אגרת ע"ד המאסף	—	ל"ו —	מ"א
המשך מפתחת ס' התפעלות	—	מ"א —	מ"ג ר' הירש נוימ

באורי ספרי קדש

באור הכתוב ביום ההוא וכו'	—	מ"ג —	מ"ה ר' שלמה פפנ
באור מלי עברית ופתרון פסוקים	—	מ"ה —	כ"ג פתרוני
בעלמים	—	כ"ג —	ס"ה
בשורת ספרים חדשים	—	כ"ג —	ס"ה

שירים

על מות החכם יואל	—	ס"ו —	ס"ז ר' מאיר שלעז
עוד אחר על קבר הנ"ל	—	ס"ז —	ס"ח ש—ב

ענינים שונים

בקורת ספר הכרית	—	ס"ח —	ע"ו —
העתק מס' מאיר עיני עברים	—	ע"ו —	ע"ז ר' מאיר קאר
מגלת יהודית בקצור	—	ע"ו —	פ"ה ר' דוד חפשי
שתי אגרות מאמטראדאס	—	פ"ז —	פ"ט
קונטרס כמלא ! רעיונות	—	פ"ט —	עד סוף המחברת *

Deutsche Zugabe.

ה מ א ס ף

לשנת ה' תקס"ט

תקופה ראשונה

מ"ס

ס-|

לכונן
ה-
ד"ש נוימא

אויפערב
קארט
יצק גרין

שנוע בן

מה פפנה

יוני

שלעזימ

קארט
חפשי

גרת

שִׁפְתֵי עַמִּים ! אֵל לִיקָהֶת אִם תְּבוֹנָה .
אֵל תִּאֲמָרְנָה לִי קָרוֹב יוֹם מוֹתִי ;
אֵל עוֹד מָרָה כִּי נַעֲמִי לִי קִרְאָנָה .
כִּי עֲדָנָה הִיִּתָּה לִי אֲחֵרִי בְּלוֹתִי .

שפה עבריה

דבר אל הקורא

הגד הדגנו לך, קורא אהוב! בנשורה אשר שלחנו לפנינו,
מה ראינו על ככה ומה הביע אלינו, להוסיף ולחדש
עוד מלחכת המאסף, אשר מחברת הראשונה פה לנוכח
עיניך, ומה תכלית דבר יוצא בה. והנה לא רמקנו תקותנו,
ותנאנו קולותנו, כי כאשר דמינו בן קס ויהי, כאשר
שרבים וכן שלמים מאחינו בית ישראל היקרים מאלו רזון
בנשורתנו, וכשר הדבר בעיניהם. ומאבה המדע
והטוב אשר בקרב לבס תנוח, ולמען הנציה למעלה יקר
תפארת לשוננו הקדושה, פליטת מחמדינו מימי קדם, קימו
וקבלו עליהם בחתימת נכבדי שמוחם לקחת מכתבנו בחריר
מדי תקופה בתקופה. היטיבה ה' לעושים ולישרים בלבונם,
ויהיו מכירינו ברוכים! כי על ידם יש יכולת לנו להוציא
מחשבתנו מזה אל המעשה עוד ערס קוֹיִנִּיהוּ, ואם
בראשית מעשר, האחרית תשגא מאד בעו"ה.

והנה אף כי מנחת בנינו בהוצאת מכתבי המאסף אף
עוד ליראי אהים ולבני לבב, ולתפארת לשון העברית
הנחמדה, ודבר עזב ונפתל לא ישמע בהם ת"ל, בכל זאת
לא חדלנו מלשאול תהלה את פי גדולי עמנו, ולדלות פנה
ממי תבונות לב הראשונים ליראי ה' ולחושני שמו, והמה
הסכימו אחנו וראו את מעשינו, מהם פה אל פה, ומהם
פ"י מכתבי אלגעוהיהם, כאשר תחזינה עיני כל באגרות
אשר נעתיק בפנים המאסף (לחודש מרחשון שנה הזאת).
ואל תפלא בעיניך הקורא, כי עזנו שם מאספים חדשים
אשר בו בנינו את מכתבנו בנשורה ההולכת לפנינו, להמיר
אוחו בשם המאסף, הן עשינו זאת בעבור כי התאחדו אחנו
איוה חכמים ידועים מבעלי המאספים הראשונים, ובראו
לנו אות לעזבה להעשיר מחברותינו במכתביהם היקרים,
אשר נועם שיחתם חמה ידעת מאו, לכן לכנווסם החוקנו
בשם אשר קראו המה לאסיפת מכתביהם הראשונים למחברות;
ואחרי זאת ימשך שם המאסף על הספר אשר בו האספה,

ולא על צעלי אספות • ודי צוה / ואין שוה להאריך בקריאת
שם עולם פרעי • —

אמנם ערס תחל קרוא מכתביו עוד לנו מלין לחוך / ידינו
הקורא ! ולהודיעך הדרך אשר נחרנו • נדריה
הענינים • הן באונינו שמענו אף נחן לבנו כי רבות המהשבות
בלב אישי חתומינו היקרים / גם אהבתם גם תכליתם זו מוזה
נפרדות • אלה בלללי השיר ונעימות קול המליצה יתענג
לבנם / ולמתק שפה העברית יתאוו תאוה ; אלה לשמוע
חכמות וידיעות תכסף נפשות / ולרוח מאונס נדעות
ומזומות חשבו / ואלה נדברי קלי הכנס יתפלו / ואך בספורי
קורות חדושים ותולדות ישתעשעו • והנה אם נאות אך לאחר
מאלה הלא נאשמה לאחרים ונהי כנושא פנים • "אולם עלינו
לעשות כראון איש ואיש אשר מלא רוחו לחחויק ידינו לבצע
מחשבתנו לתכלית הנרצה : לכן זאת פשינו / גם מזה ומזה
לא הכחנו ידינו / ובחרנו ואספנו מכל הענינים האלה היותר
נבחר / והיותר נאה לדברה על און מלין תבא • ובקשנו פני
כל אהב למיניה / לבחור וללקט במכתביו כפי אות נפשו /
ולא יהי לו הדבר לטוחר אשר לא נמלץ לחכו / אכן נמלץ
לחיד אחר • וצוה יאלנו ידי כולם • ויען כי שמנו לנו
למערה להיות לתועלת ג"כ להמון חנים מלומדים / לכן נביא
לפעמים דברים אשר המה הכרחים לידיעתם אף אם נודעים
הם לרוב קוראיו / כמו מבלת יהודית / אשר כמעט
כלם יודעים אותה בשם וע"ד כלל / אך נחסרה ידיעת פרעיה
לרנים • ונהיות כי ידיעתה לתועלת להם / העתקנוה •
ועל אלה ודומיהם נלפס מאנשי בינה ושכל שיטאו פנינו לדבר
הזה / ולא יהי להם המותר למחסור •

גם הוספנו למחברת הראשונה הואת איזה מכתבים
בלשון אשכנזי / וכן מחשבתנו לעשות בכל מחברות
הנאות / למען ימלא גם המה דברי חפץ אשר לא ידעו ולא
ינינו לשון עברית • וצוה נשתחוו לך אפים / ונרכנוך
בשם ה' •

רברי המאספים •

ה מ א ס פ

חורש תשרי ה'תק"ס

א

שירים ומליצות

מנחת אזכרה

לכבוד רוח אפינו נפש עריגה , ה"ה נשמת
החכם התורני השלם , המליץ הגדול והמפואר ,
המנוח מהו נפתלי הירץ וויזל זצ"ל ,

מתלוננת בצל שדי בסתר אלה
בין צבאות אלים בין שרפי גבה
נפש נפתלי צרורה בצרור חיים :
קול משפל בא עדיך ישוע
הן מארמת עפר רוח נוסע
תולעת אדם תעוף לך השמים •
על

על עפרות חבל עורך מטהלכה

משמש חיוך עד לא חשכה

ראינו אור ותפקחנה עינינו

עד לפניך ארץ ומרתך נשמעת

אמרי שפר נתת בחכמה ודעת

קנאת סופרים עוררת נטעת בלבנו *

באש דת משה מסיני לו נתת

בתעצומות דבקות ונחתי לך סכנת

לבה ומעניך אה ליה במהו

תורת כהנים שמת למפרת חקירתך

נפלאות בזה עשית בשכל מליך

לאו חכמים ושמחו נבונים ותמחו *

בגנה גן געול פתחת לנו שער

וביין לבנון רפדת לב שב וגער

שירי תפארתך שמענו כי נעמו

גם משאר ספרים כל לב ותפש

מוסרך שקוי לנו מרפא לנפש

אמרותיך צרופות במאד שלמו *

עברית

עברית שפת יה . בכליל קדש נכתרת
 נכפדות בה מפי שרי נדברת
 בה חזו נביאים בה משוררים פרטו
 אף היא שבה אחר בנפול עמיה
 חללה תפארתה שכתו נגינותיה
 אהה : ניבה נבוח משחריה ומעטו :

עד שקמת נפת לי : במחק שפתים
 מעוז רוחך נפתת בה רוח חיים
 דכיה נשאת היית לה מגן וסתר
 תפשות עט סופר במליצתך שמחת
 השמעת קול פנור בנגינתך נצחת
 יודעי חזו הללוך ושמו לראשך פתח +

גם נחנו בעקבותיך דרוך חמדנו
 וממעיני חכמה לשאוב נועדנו
 לגביה לשון קדם להרים שפת עבר
 אך חכמוך ידאו קצרי כנפים ו
 מי יאציל לנו מרוחק פי שנים
 וכאברתך מי יתן לנו אבר :

נִבֵּשׁ בְּרָכָה וְהוּן מֵאֵז דִּשְׁן דִּשְׁנָת
 לְכָל הוֹפְקֵי דְלִתִּיךְ מִדְּעַךְ שְׁנָת
 אֶצְלִי וּפְחִי בְּנו רֹחַ שִׁירֶיךָ
 מִשְׁכַּת נִבְהַךְ עָלֵינוּ הוֹפִיעִי
 וּמִחֵן שְׁפָתֶיךָ לָנוּ הַשְׁפִּיעִי
 וּנְשִׁירָה וְנִזְמְרָה בְּגִבּוֹרֹתֶיךָ •

ת ק ו ת ה ש נ ה

לשנת תקס"ט

בתועה צדנר ישימון / כמו ננוך בסנני היער / כי יכסהו
 זללי נשף / וינעקו בלבות אישון ליל / יחרד
 מנדודי שולדים / מעלקעות חיתו ערף / תסמר שערות
 בשרו ובקרבו דופק לבו מקול עלה כי יחדפנו הרוח / ותחחקים
 לו מרעש כנפי ינשוף / ומיללת אנחות עורבים / כמה לבו
 ובשרו אף תהמה ותערונו נפשו לראות צעפעפי שחר / ובנפיתו
 יקו לאור יומם למען סור הפחד והפחת : כן מיחלות אליך
 עיני לפי רבנות מזוקים / איך שנה החדשה ! ולקראת בואך
 אלי גיל ישמחו • — אהה ! כמה יארך לנו ליל צרה ומנוכה /
 שלח חשך ויחשך / אכל ולא ננה לנו / סעפים בלהונו וחזיונות /
 לשוא לפינו לבקר ואין / קוינו לאור ואין ? זה עשרים
 וארבע מונים התחדש הסדר / החל וכלה תקופותיו / ועוד
 לא נבקע לנו השחר / עודנה בוששה שמש מרפא מבוא לחנוש
 מכאוננו לרפאות מחץ מכתנו : הוה ! היתה בנו יד אלוה /
 ותבע

ותגע עד נפש ! — מהרי נא, מהרי וא' תתמהמי שנה הבאה !
 מהרי והביאני בכנפיך לרי ותרופה לננעינו / מיד אביר
 האבירים / מוחץ ומרפא / אשר גידו העוון וההעלמות להרים
 ולהשפיל / — אשר נפשו אותה ויעש במרומי שחקים ונשפל
 תבל ארצה ; למען יורחצו פלעינו מים / למען סור הנגע
 והקלון / השאת והשנר ; לבל תקום ותכל לאפס תקותנו • —
 חושי עתידות לנו / עתידות ! את הקות אנוש בלרה ! חושי
 שנים מתניך לבא / לתת פסונות : לעינים נגרות / לנחם
 לבות נדכאים / שכני ותאמרי הם לנאקות מרירי לב הנאמנים •
 נחמי נחמי עם יאסר יכבד אדוני ארצו אשר כלו עיניכם מיחל
 לקראת גואלו / ולחזות בנועם פניו נפשם חשקוח • — מהרי
 שנה החדשה והשיבי לבני ברעגנען את תפארת הוד אביהם /
 כי לדיק וישר הוא / עמו יאהבהו / ודורו יגיד זקקו /
 הביאיהו לנו / למען ישקט שאנן בחיק רבנות אמונים אשר
 סביב סביב לו / המשתקוים להדום כסא / ואליו יכנעו ; למען
 תקום הדגה מרום לבנו / וישכח מרורות זה שנתים / וישמח
 בנסיון לבו / בו נסה אף עמד לדיק ואהבו / גם בורס שטף
 מים הודוניס אשר שטפו עברו עליו • ; הביאיהו לנו ולימינו
 הוד רעייתו סגולתו / כלילת חן והדרת יופי ולדק / עטרת
 עמיה ותפארת מלכות ; ובחברת רוס יונקוטיו / נעמי שעשועיו /
 אשר הבאים עוד הארכנה פארותיהם / ייפן נגדלס / והיו
 לעלי רענן / ובגלס יחסו גוים • בואי נא / בואי השנה !
 ויקרא שנת רגון שמך / והיה כך שגון תחת אכל / מעטה
 תהלה תחת רוח כהה / ויבנו כך חרבת עולם / ושוממות
 דור יקומנו / ותמחה הדמעה מעל כל פנים • וירוס גם קרן
 עם יעקב / ולא יהיה עוד תנוסה בעמים / ולשמחה בקמיהם /
 ושלמו ימי אכלו ומרודו / וראו גוים זקקו / ויכירו כשרון
 ארחותיו / ואל יאמרו אובים בלענוהו הורדנוהו / וידעו
 כל עמי הארץ כי ה' אלהיהם מעולם בעת לרה / עורם
 ומגינם הוא •

הבציר

עבר קוץ עתותי הקמר כלו —

עבים יסעו יתקדרו פני שמים •

עלים נובלות דשא וחציר ימוללו

שבת קוצר מעמר חובק ידי •

מה תחזו בגנים ? אין שושן ופרח

ובעמקי שרון תבול תחבצלת •

הן יושב הרוח ומוליד קרח

צפרים ידמו ודרור בקן נפלת •

על פני השדה הכי נצא לשוח ?

הן הדודאים לא יתנו עוד ריח •

ונחל משביבי שמש לא זרח

ובתלמים אין עוד זרע צומח •

לכו נא לכרמים לראות נפני יין

וביפה אשכולותם תתאו נפישנו

אל הדות הבוצר נשימה עין

בין דורכי גת הידרד תשמע אוננו •

מזרם

מִזֶּרֶם וּמִמָּזְרָא אֲחִי ! נִשְׁמָר

בֹּאוּ נָא וְנִחְסֶה בֵּין קִירוֹת הַבַּיִת

שֵׁם מַדִּים עֲנֵב יַחַד נִשְׁתֶּה חָמֵר

וְנִצְחִילָה בְּגִינוֹ מִפְּרֵי הָאֵץ

לָכֵן נָא וְנִבְחָה בְּסֵתֶר הָאֶהָל

מִנְּבִלָאוֹת צוּר מַעְוֹז טוֹבוֹת אֱלֹהֵינוּ

מִיֶּשַׁע יְמִינוֹ מַגְבוּרוֹת כָּל פֶּעַל

תּוֹדָה וְזִמְרָה תִּבְעֶנָּה שְׁפֹתֵינוּ •

ש — ס — ז

ב

עֲנִינֵי חֲכָמוֹת וִידִיעוֹת

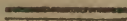
(אמרו המאזכרים : שלשה ספרים נמסרים לנו בכתובת יד מאת
מחבריהם החכמים , להעתיקם אחת אחת בחזקת המאסף :

האחד הוא חלק שני מספר ראשית למורים , הכולל
חכמת הטבע (פִּיזִיק) עד חלק תכונת המים (הירֵא
רוֹלִיק) מאת החכם היקר והנאהב כ"ה ברוך לינדא ס" ,
אשר כבר יצא שמו ועבדו נעמו לכבוד ולתפארת ע"י חבור
חלק הראשון מספר ראשית למורים , וע"י שאר מחכמי
חכמותיו הנמלאים לרוב בחזקת המאסף הקדש ונשאר
מקומות , וכל דבריו מלאים נועם ומפיקים רצון הן בסדר
הענינים

הענינים והן נחקק ונחות שפסיו / כי נדר מללו • וכה אמר
לנו החכם המחבר : „הספר הזה נגנו הוא אחי מימי קדם /
עת התעסקתי בחכמה ובהרחבת לשון עננית ; ולא באתי כ"א
עד חלק הבונת הבנים / כי עליוני ערדות הומן מלהוסיף
במלאכה הזאת • וחני ידעתי כי מעת הניח נולדו כמה
התחדשות בחכמת הטבע ובסדר למודיה (אעטאחדע) / אך
יטן כי לא כתבתי כ"א ראשית למודיה / והמה כללים חזקים
וחממים הקיימים בכל עת וזמן / וגם מנחת פני לא הי' כ"א
לחושלת המתחילים אשר לא יבינו שפה אחרת / לכן הניחיה
כמות שהיא / ואם יראה הקורא המתחיל לבוא עד מעווקי
החכמה / הלא כל הדרכים לפניו / ויחפשוה בספרים
אחרים / ושמה ירוה די למאונן •

השני הוא העתקת ס' מועדי שחר לראש"מ מלשון אשכנזי
לשוננו / כולל הראיות על מציאת הנורא יתעלה ב"ה /
מאת המעתיק פלוגי אלמוני / אשר לא רצה לבלות שמו •
ומספר הזה נעתיק במחברת הזאת פרק החמישי ממנו לרובא /
כפי רגון המעתיק (באגרת אשר כתב לאחד מחבריו /
ותמלאה במאסף לחודש חשון שנה הזאת) •

השלישי הוא ספר התפעלות בגוף אדם בריא (פֶּה־יִיאֵ) /
למציא מאת הנחור המשכיל והמושלם כ"ה צבי
הירש נויטאן ש" / אשר עוסק לע"ע בלמוד חכמת הרפואה
פה ברלין ; ולא הוכל לנו מהמחבר כ"א חלק קטן ממנו /
והתנוללותו תראה בפתיחת ספרו הנעתקה במחברת הזאת) •

ראשית למודים

חלק שני

כולל חכמת הטבע (פזיק)

פרק ראשון

מאיכות הגשמים בכלל

§ 1

כל הגשמיים הנמצאים בתבל לא נוכל לציירם בחושינו בלתי לצייר לנו מהם השנת ההתפשטות (דפן בטנריך דבר מיסדפנהג) • וההתפשטות הזו היא אשר הגביל את הגוף בכל צדדיו ותתן לו תמונה מיוחדת (מיינע אייגנט פארם) • אבל לפי שאפשר לנו לצייר בחושינו איזה התפשטות מוגבלת בלתי היותה דבר גשמי בעצם, דימ תמונות ההנרסי, כמרובע, משולש, עיגול וכדומה, לכן נצטרך להוסיף עוד לציור הגשמי השנה אחרת ונאמר שהוא ג"כ חומרי (מין אמטעריאלער קערפער) • ותכונת החומרי (דיא אמטעריע מיינעם קערפערט) הוא העצם אשר יכריל הגשם מן הרוחני ומיחד לו מוקומו, עד בלתי אפשר להיות שני גשמים במקום אחד בעצמו בזמן אחת •

§ 2

ואם נצייר בחושינו איזה מקום ממולא מדבר חומרי בלי שום ריקות בתוכו, נאמר עליו שהוא עצם מוצק מחלט (מין אבסולוואטן דיכטער קערפער Absolute densum) אבל אם נמצא בתוך חומר העצם איזה ריקות כמו נקבים קטנים

קטנים אשר עוברים בתוכו , או יקרא החומר ההוא
עצם מוצק בלתי מחלט (מין מונסטרקומטן דיכטער קפר
פער) , ורגמים הקטנים נקראים בלשון עמים (פארים) .
ולפי רבות הנקבים בתוך החומר יתמיעט איכות התקשותו
עד בהיות הנקבים הרבה מאד או יקרא החומר עצם
חלולי (מין מקרער קערפער Corpus rarius) .

§ 3

המקום המגביל איזה עצם יקרא שיעור העצם (דער
איינפריץ דעס קערפערס Volumen) , והחלק החומרי אשר
בתוך העצם יקרא משאו (דים מאסע דעס קערפערס) ,
ויהיה לפי זה משא העצם המוצק גדול ממשא העצם החלולי
אם יהי' שניהם שוים בשיעורם כערך גדול התקשות העצם
הראשון מהשני , וכן להיפך , אם המשא מהעצם המוצק
שוה למשא העצם החלולי יהי' איך שיעור העצם החלולי
גדול משיעור העצם המוצק , כפי ערך התקשות העצם
המוצק לערך עצם החלולי . כונדר העצם המוצק מחלט
הוא שיהי' תמיד שומר שיעורו , אף אם נכבישו במכש ,
או נכתישו במכתשת לחלקים קטנים , וזה לפי שאין שום
ריקור בין חומרו , איך לא נוכל לצמצמו עוד בשום
תחבולה . מה שאין כן אצל שאר העצמים , כי המה
כלם נוכל לצמצם ולהרביק חלקי חומרם יותר ויותר ע"י
התחבולות שונות עד שיקטן שיעורם מאד היה בתחילה .
וזה

1) המכס הממכר בחד מלת משא כלשון עברית לכנות בו
חלקי העצם הממלאים שיעורו , ולפי דעתו הן הן החלקים
הנותנים כוחד המשא לעצם , ודומה המלה הזאת למלת
העמים מאססא , אשר כונתו על העשת והחתיכה העבה ,
ועל הסך הכל ; ואפשר לקרואו "כבעין שלפנינו : מלואו" .
דברי המאספים .

וזה לפי שנמצא מקום ריקות ביניהם . אמנם כבר נודע
 ע"פ בסיון שלא נמצא שום עצם מוצק מוחלט (סמולקווסקין
 ז"ל) בטבע בלתי היות בין חלקי חומריו איזה ריקות .
 והעצם היותר מוצק הנודע כעת לנו הוא הזהב , ובכל
 זאת איננו משולל מנקבים קטנים (פארים) ויהי אי"כ מה
 שאנו קוראים עצם מוצק מחק המצטרף (מין רפואתי)
 בעברו (דהיינו שיקרא עצם מוצק לערך עצם אחר אשר
 הוא מוצק פחות ממנו .

§ 4

מגדר עצם החומרי הוא הכשר ההתחלקות (ד"ס טהייזמריקיס)
 כי כל הגשמים , אף אם המה מתרמים לנו קטנים מאוד ,
 נוכל לצייר במחשבה היותם מחוברים מוחלקי חומרים קטנים
 עוד יותר . והחלקים האלה נוכל לצייר עוד היותם מחוברים
 מנקודות חומריות קטנות מומנס , אשר כל אחת מהנקודות
 תהי' עוד גשם בפני עצמו . ואותן הנקודות נוכל לחלק
 עוד לחלקים קטנים עד בלי תכלית , ואף שאין ביכולתנו
 לחלק איזה גשם משיעור ידוע , זה לקוצר כחנו . והנסיון
 יתן ערו ויצדיק התחלקות הגשמים הקטנים מאוד .

נסיון א הנה נראה מצורף זהב שיכול לצפות אורך יב
 אלפים אמות חושים ויותר מהתיכת זהב אחת
 כגודל עדשה , ויהיה אי"כ כל נקודה מהחוש הארוך הנ"ל
 מצופה מחלק קטן זהב , כי בלעדו לא יתראה לעינינו
 מצופה , ויהי אי"כ שיעור גודל עדשה מזהב מוחלק לפמה
 רבבות נקודות קטנות זהב , המצפות החוש הארוך בשעור
 הנ"ל , וזה נפלא .

נסיון ב אם תקח צבע אדום (ניימבר) כגודל עדשה ,
 ותערב אותו היטב ברחוק יב מדורת (קווארט)
 מים צלולים , אז כל טפה וטפה מהמים יתראה לעיניך
 אדמונית

ארמדות מחלקי צבע האדום המתערבים בתוכו •
נסיון ג ויותר נוכל להשיג דקות התחלקות הטבע ע"י
 חוש הריח • כי כן ימלא הנרד • הצרי • מור
 וקציעה וכדומה • חדר גדול ולפעמים רחוב גדול מריחם
 הנורף • וידוע כי לא נוכל להרגיש בחושנו שום ריח בלתי
 שיגיעו איזה חלקים מנוף המרחה לחוש המיוחד לו • ויצטרכו
 א"כ לצאת תמיד חלקים מנוף המרחה ויתפשטו למלאות
 החדר או הרחוב • ובכל זאת לא יחסרו הגופים המריחים
 משיעורם או ממשקלם • אף אם ימים רבים ינוחו שם •
 וזה לער שהחלקים המתפשטים מנופים המריחים לא יוכלו
 להשער בהרגשתנו הנם לגורל דקותם • ויש עוד כהנה
 וכנה אשר עליהם יתפלא לב השומע •

§ 5

כאשר נרצה לפוצץ איזה גשם לחלקים נצטרך לעמוד בכה
 על חלוקתו • ומה נשפוט שחלקי הגשם המה מצד הטבע
 מחוברים יחדו באיזה כח עד שנצטרך לכטל כח המדביק
 באיזה כח אחר • והכח המדביק הלז אינו שוה בכל הגשמים •
 כי איזה גשמים יתפוצצו בכח מצער • והמה אשר יקראו
 עצמים רכים (וייבט קרפער Molle) ואיזה גופים יצטרך
 לעמוד בכה על חלוקתם • והמה אשר יקראו עצמים
 מוצקים (הטטר קרפער Corpus durum) • והגשם אשר
 לא יוכל להתחלק בשום כח או תחבולה • יקרא עצם
 מוצק בהחלט (אבסולוט דורם דייטער קרפער Absolute durum)
 אך עד הנה לא נודע לנו שום גשם בטבע אשר לא יוכל
 להתחלק ע"י איזה תחבולה • וא"כ לא נודע לנו שום עצם
 מוצק בהחלט • ויר"י א"כ השם עצם מוצק מחלט
 משמות המצטרפים • כלומר שיקרא איזה גשם : מוצק •
 לערך גשם אחר אשר הוא רך ממנו (§ 3) •

וכבר בהננו מחקרי רשטבע לדעת שיעור רכח המשבית
המצטרך לחלוקת הנשמים , ובראשם החכם מו ש ע נ ב ר א ק
האללאנדי אשר כביר מצאה ידו . בנסיונות השבע , כאשר
אציג פה לרונמוא מאיזה מיני מתכות , אם נרצה לשבר
מהם עמוד מרובע י"ז אצבעות על י"ז אצבעות נצטרך
לתת עליו כח משבית לפי רב או מעט חוזק עצם המתכת ,

כח המשבית

עמוד

מברזל גערמאני	1930	ליטורות
מכסף נקי - - -	1150	
טנחושת - - -	1050	
מוזהב נקי - - -	578	
מברזל , לערך - - -	150	
מעופרת - - -	25	

ונוכל לתת יתר תוקף ועוז לכל מיני מתכת ע"י תחבולות
או תערובות , כמו מיני מתכות בכלל יתחזקו ע"י מעשה
מקשה ויוסיפו כח ; הוזהב יתחזק בהתערב עמו חלקי כסף ,
והנסיון העיר כאשר נקה שני חלקים כסף עם חלק אחד
זהב ונתיכס יחד , יהי שיעור התחזקות המתכת התערובות
הלוז לשיעור התחזקות הזהב נקי כערך המשים ושבעה
לערך ארבעים . תערובת נחושת עם זהב יחליף תת כח
פעמים כהתערובת כסף עם זהב , וביותר יתחזק הזהב
בהתערב עם שבעה חלקי זהב חלק אחד נחשת . הכסף
יתחזק בהתערב שלשה חלקי כסף עם חלק אחד ברזל .
הנחשת יתחזק בהתערב ששה חלקי נחשת עם חלק
אחד ברזל , וכמו כן יתחזק הברזל בהתערב שלשה חלקי

ברזל

ב א x 2

בריל עם חלק אחד מעופרת • וכמוהו יותר • בגרי צמר
יתחזקו ע"י החכבסם ושפופס במים (דורך דמס וואלקטן) • כל
מוני מטה ומועשי ארג יתחזקו כפי רבות ודקות החוטים
האחרים אשר ממנס המה מוטים או ארוגים •

§ 8

על סבות היתדבקות חלקי החומרי יחרס זה עם זה בתוך
העצם כבר חקרו חכמי הטבע מימים ימימה ויהתרו בעומק
החקירה וילאזו למציא פתח האמית • ולזה רבי הרענן
המחשבות (י) (היפאטעטען) ביניהם • מהם חשבו שימצא
בתוך חלקי החומרי איזה חמר טבעי מתדבק (מין נאטיראל) ^{קוטבריסער טעמל}
אשר על ידו יתדבקו נקודות החומריות
בתוך הגשם • ובתוך הגשמים מוצקים נמצא יותר חמר
הטבעי הנל בחלקיהם כבתוך הגשמים הרכים ; ומהם
השבו שהנקודות החומריות מתוארות כתבניות קרסים
קטנים • ועל ידם יתלכרו ויתלכרו והמה משולבית אחת
אל ארת והיו לאחר • — אולם במועט התבוננות נראה
כזב סברתם • כי בכל זה מי יתן ונרע סבת ההתדבקות
חלקי החמר הטבעי לדעת האחד • או סבת ההתדבקות
חלקי הקרסים לדעת השני • והדעה היותר נוטה אל
האמת היא שיש לחשוב שהוטבע בסגולת חלקי החומרי
כה המושד טבעי (מיינע נאטיראלע אפליהענדע קראפט) וע"י כח
זה יתדבקו החלקים יחדו בלי הפרד • עד בוא יבא עליהם
כח

(י) כן יכנו איזה חכמים המעתיקים המלה : (היפאטעטען) •
והיא הפכרה אשר עלתה על דעת חכם • מכלתי לזכר
דעתו בראיות ברורות ומחלטות • וכן העתיקה ג"כ בעל
גבעת המורה • ואפשר להעתיקו : דעה האומדנית •
ד"ה •

כח המכירה ביהר תוקף מנח המושך הטבעי ומופריד .
 והכח המושך הזה אשר הוטבע בה לקי החומרי ימצא
 ג'כ בנשמים השלמים , כערך הכל א' הלקי כנודע לבעלי
 הגיון . וכפי רבוב נקודות הנגיעה בחלקי החומרי זה
 לעומת זה , יתרבה כח המושך להרביק החלקים . ולזה
 חשבו שאצל הנשמים המוצקים , מצד השתנות סדרי
 ומערכות הנקודות בתוך הגשם , יהיו הלקי החומרי מצויים
 כעין מרובעים או לוחות קטנות הנוגעות עצמן בכל
 שטחיהן . וע"י זה יתחזק כח המושך הטבעי לרבקם היטב ,
 ואצל הנשמים הרכים אפשר שתהינה הנקודות החומריות
 מצויות כעין כדורים קטנים הנוגעים עצמם רק בנקודת
 מהנקודה . וע"י זה ירף כח המושך הטבעי מלרבקם
 היטב . אולם בכל זה לא נחה דעתנו , והוצר הטבע
 וסודר הכל בסקירה אחת הוא לברו יודע את כל אשר
 נעשה בחכמתו , ויריעת אנוש אנושית היא .

§ 9

ע"י כח המושך הטבעי הנוכח יתרבקו שני גופים יחד
 כאשר נרחיק מהם כל דבר הוצץ המבטל נגיעת צלעיהם ,
 ויותר שנקרב ונרבה נקודות נגיעות שטחיהם יותר יתרבקו
 יחד , וכן להיפך , כאשר נרחיק או נמעיט נקודות נגיעות
 שטחיהם יותר יתפרדו .

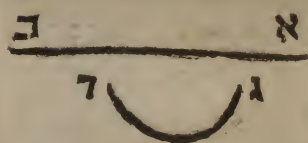
נסיון אם נקח לוח זכוכית או מתכת מלוטש (פאלירסטס
 גוטטל) או שיש מבריק (פאלירסטס גוטטל) ונרטיבו במים
 ונניח אותו על לוח אחר ממינו , יתרבקו יחד עד שנצטרך
 להתנער בכח מזה להפרידם . וזה ג'כ סברת מעשרה
 מקשרה בשני התיכונות מתכונות , כי ע"י הכאה בפטיש
 תרבינה

הרבינרה נקדורת הנניעה וע"י יתחזק כח המושך הטבעי
להקס היטב 1

§ 10

הנוף אשר ישתנה ע"י להץ מרמונתו הטבעית . ובסור
הלהץ ישוב לתמונתו הראשונה כאשר היה בתחלה . אותו
הנוף נקרא נוף הנוציי 2 (עלמטיסער קריסטר Corpus
elasticum) . והכח ההוא המביא את הנוף לתמונתו
הראשונה נקרא כח הנוציי 3 (פערער קרסט Vis elastica) .
והסגולה הזאת היא כמועט בכל נשמי הטבע הנורעים
לנו . אחד המרבה ואחר הממעיט , מהש אשר כח הנוציי
שלם יותר בהשקפה ראשונה , ומהם לא יוכל היותו כי
אם ע"י תחבולות שונות .

כזה

נסיון א אם תקח מהט

ארוך מברזל

א ב ורעקיסמה ער

היותה ג ד בסור הכה

המכריח ישוב המוחט

ההוא לתמונה א ב •

נסיון

1) אינגס גס ההכאה כפטיש יש לה גדר עד כזה תחזק /
כי מהכאה יותר מדאי ירפה כח ההתדבקות אשר
במתכות / וישכח להיות מתפוצץ (טפרעהרע) / כמבואר
בספרי חכמת הטבע / וכמודע ע"י הכסיון • ד"ה

2) ולהלן יכנה מלת עלאסטיסטיטעט , כח מעופפי / ושניהם
ככוכים / הנוציי יקראוהו על שם שכל ההוא נמצא ביותר
בנוצה / שמישרת עצמה בסור הכח המעקים אותה / ומעופפי
ע"ש שחלקי הגשם באים מעצמם כמעופף / בסור כח הלחץ /
(ונוזה הענין דאז חכם אחד לבאר מלת : וכסף תועפית וכו'
ונדבר מזה במקום אחר) ובעל ספר הרבירר כנה
העלאסטיסטיטעט : כח הספוגי / שלא כדון •

ד"ה

נסיון ב אם תקח כדור טוח ברבר שמן ותשליכוהו בחוץ
מאיוה גובה בתנועה ישרה ממעלה למטה על
איוה דף המלוהלח באיוה צבע לח או בדיו , וחיש תשוב
להנבית הכדור ע"י החוש הנקשר ממעל לו תמצא בכדור
כתם טלולחלח בצבע או בדיו גדול ממקום נגיעת הכדור
ברף , והנה ידענו ע"פ חכמת הנדסי שהכדור לא יכול
לגעת ברף כ"א בנקודה אחת קטנה , ומוה נדע שע"י
חוק הנפילה בהפנשו אל השטח נלחץ גבנונית הכדור
במקום הנגיעה ונעשה שטחי מעט , ובעלוירו למעלה
התנבנו x התלקים לתמונתם הראשונה ע"י כח המעופי
הטבעי (דורך ד"ח נאטירליזט טלמסיטיטנט) ולפי גורל וחוק
ההשלכה יתרבה השטחיי בכדור ויתגדל הרושם .

§ 11

אולם כאשר נלחץ איוה גשם זמן הרבה לאיוה תמונה
חץ משבע , או ירפה כת המעופפי הטבעי אשר לו מעת
אל עת , ולפעמים יאבר ממנו עד תמו , כמו בנסיון א
אם תעקם מחט ארוך מברזל חזק , ותניחנה בין חלחץ
ימים רבים , תשאר עקומה אף בסור הלחץ .

§ 12

הגשם אשר ישתבר בכמה מקומות בבת אחת כאשר נשבור
רק חלק ממנו , יקרא **עצם מתפוצץ** (מין ספרהדער
קטרפער

1) ראה זה מלה חדשה אשר המציא הממכר לכנות פעולת
הפצת חלקי הגשם מעט מעט זה על גב זה (ד"ח
אולאעהלינג אנהעלונג דער טהעלע איינעם קטרפערס)
וזהם גבנונית אשר נגזר ממו הפעל הזה ככר כא בספרים
חדשים , ע"ד הרים גבנונים , לפי דעת איוה מפרשים ,
הקוקרעדאכן לא הביא מלת גבנונים כלל , ולפי דעתו הוא
סם עצם פרטי .
ד"ה

קפריסער) • כמו זכוכית • כל מיני חרס • להם יבש דק
או מצה וכדומה •

§ 13

ויש נשמים אשר נוכל לחלקם או לבקועם על איזה סדר
יותר קל מבסדר אחר • כמו העין נוכל לבקוע דרך גדולו
ביותר קלות מבררך עוביו • גם איזה מיני אבן ישמרו
הסדר הלו • לפי שנקודות חומרים מסודרות בנשמים
האלה כרפים וחושים מונחים זה בצד זה • או זה על גב
זה • והרפים או החושים אינם מהורקים בתווק לערך
הנקודות החומריות בתוך הרפים והחושים עצמם • לכן
נוכל להפריד ולבצוע הרפים ביתר קלות מנקודות החומרי
הרפים •

§ 14

הנופים אשר נוכל להפריד ולשנות מצב חלקיהם בקלות
גדולה יקראו **עצמים נוזלים** (fluidum קפריסער) • ונקודות
החומרם המה • לפי הגדמה • כדורות קטנות • לכן יוכלו
להתנועע בנקל גדול אנה ואנה • כמו המים • יין חלב
וכל מים מוגרים • אולם התקשוחם אפשר ע"י פעולת
הטבעי או ע"י תחבולות שונות • כמו הקרח יקפא כל
מיני זב • חמאה שעווה וכדומה יתקשו מן הקור ויתרכנו
מן החום • ויזובו ע"י הרתחה •

§ 15

מכל הנזכר ירצו המחזיקים בדעת כח המושך הטבעי
הנל לחזק סברתם • באמדם שחלקי החומרי עצמם שוים
באיכותם בכל מיני נשמים • אך ההשתנות הנשמים היא
לפי השתנות סדר ומערכת חלקי החומרי בתוכם • כי
לפיכא

לפיהם יהי איכות כח המושך בפעולתו , ולפי התחזקו או
התרופפו ישתנו הנופים להיות מוצקים , רכים , מחפוצים
או מוגרים . הנשם זבי יתקשה כאשר נדביק נקודות
חומר יורר מאשר חיר בתחלה , ועי זה יאמץ כח
המושך להפעיל , וכן יתרכז הנשם מוצק אם נרחיק
נקודות חמרו יותר . ועי זה ירף כח המושך הטבעי . וכן
הלאה . גם ירצו לבאר בזה סבת כח הנוציי (דימ מוראד
דבר פטרקרקטס , טלמטיסיסטס) בחשבם שאפשר שיסודרו
נקודות החומריות מצד הטבע בנופים אשר להם כח
הנוציי בתמונתם הטבעית מצומרים יחד לנגוע עצמם
יותר ושיפעול עליהם כח המושך הטבעי יחד , ואם
יעקמו על איזה צד בכח המכריח לשנות תמונתם
הטבעית , יאז בסור הלחץ ישוב הכח המושך לפעול
עליהם ולהשינם על סור הראשון ולקחת תמונתם
באשר בתחלה .

(ויתר הפרקים במחברות הבאות)

יבדק

זה סדר

ד גדול

וְנִמְנָר

1120

ג. צמח

על גב

לערך

לכן ,

בקלות

Cornu

Corpa

קודות

יוכלו

חלב

עולת

478

המבני

שני

ד"ר רייך

21

21

פרק ה

מספר מועדי שחר (אמרגנטטורן) לרמב"מ
(נעתק מל"א)

בציאות - מעמד ההקין - מעמד
החלום ורהשוממת הרוח .
אם ישוב המסור. טוע באלו הרבה בלי גבול , הוא בט
דמיונו , אחרי הרבה להסתכל בקרבה , ויבא אל
האדמה אמו , ארץ מולדתו , או יסיר ויאמר :

בְּרוּכָה אַתְּ לִי , שִׁבְתִּי וְרֵאִיתִי
אוֹתְךָ אֶדְמָה , חֵיק הוֹרְתִי :

בן שנים אנחנו ממסע כזה , מארץ האפשרות והרעיונות (1)
אל חיי המציאות הללו , אשר תושבים אנחנו בהם יותר
לפי דעתנו . והיה לנו לענות שירה כזאת וללכת ארחוקינו
בעת , לולא פה עוו בעלי השקפטיקא (2) את נתיבותינו
בכל היומא , והרבו חס מכשולים לפעמינו . ואף פה נשנים
מאד לנלתי דרוך כף רגל מנלי חקרנו ודרשנו האדמה אשר
נלך עליה .

לכן

- (1) בפרקים הקודמים דבר הנוסח מהשגות האפשריות
ומופשטות , ומכאור מלת האמרת בכלל .
- (2) בעלי השקפטיקא הוא הכת מחכמי יון המסופקים בכל
דבר , ואין לה כלל וראיה אשר המה נאמינים בו
בדיוור וכלי ספק .

לכו וחקורה השגת המליאות ונעיר עד היסוד בה ; לא
לנארה במעט שפטים / רק לדרוש אחר מקורה ולחקור
איך התאמצה לשבת לאט לאט בקרבנו . — מחשבותינו /
בנחית היותן / הן הראשונות מהנודעות לנו . איננו יכולים
להסתפק שהן נמלאות באמת / ושהן שנויים סוגנים בקרבנו /
ושיש להן לכל הפחות מליאות עצמיית . ואחריהן הוא ישות
עלמנו תנאי הכרחי / כי בלעדו אין חקירה ואין ספק אין
עיון ואין מחשבה . ומה לדקו דברי קארטעזיוס בהקדמו
ליסוד כל העיון את ההקש הזה : אנכי חושב א"כ אנכי נמלא
אם מחשבותי והרגשותי הפנימיות נמלאות בי באמת / אם אי
אפשר להכחיש ישות השנויים הסוגנים בי / א"כ אנכי נושא
השנויים האלה נמלא בהכרח . כי במקום שיש שנויים הם צריך
שהיה נושא אחד המקבל שנויים ; אנכי חושב א"כ אנכי נמלא .

ההבס : הנה היה יכול לאחר בדק ובמישור : אנכי איחל
א"כ אנכי נמלא ; אנכי אירא א"כ אנכי נמלא וכו' /
אך כל השנויים הסוגנים בקרבנו יש להם לפי דעתו רושם
משתקף אחד / אשר בשם מחשבה יכנה / והוא כללם בחוק
דבור : אנכי חושב . ומה זה המליאות ? אם נחקור את
עלמנו / כאשר עלינו לעשות בהכרח בכל ידיעותינו / נראה
כי המליאות היא מלה משתקפת תחת פועל ובתפוער .
אנחנו יודעים בעלמנו שכל רגע בחיינו אנחנו פועלים
ומתפעלים / והרושם המשתקף עם שניהם נקרא בוציאות .
הנה יש לי השגות והרגשות א"כ אנכי עולם משיב ומרגיש /
אנכי פועל ומתפעל א"כ אנכי נמלא באמת / אם אסכים על
ההקדמה מגדל צירור בעמוני בה / או אין שום ספק
בחולדה היוצאת ממנה בהכרח .

לפי : באורנו מן האמת והשקר יונן כל זאת מאלה . כל
הרגשות החושים הפנימיים והחלוציים / אשר הנה
עלמיות לנו / וכל אשר נולד ממנו לפי כללי העיון / אי אפשר
שהיה רק חסרון כחנו לצד / ובלי ספק צריך שהיה בנו
כח המחשב אותן . וכן אי אפשר שהיה הנושא אשר בו סוגנים
השנויים האלו / רק חסרון כח ומוגבל לצד / כי לבד בגול
צריך

מבין

אם

יבא

:

(נות

ש

יותר

חוקינו

ביתינו

נשיא

ה אשר

שריות

ה כלל

יוס

צריך שיקדוש לו עולם מה הנבדל / וכל שנוי מבלי דבר קים
המשמנה אין הדעת סובלתו . א"כ כל הכרוחיו העלמיות /
בנתינת עלמותו / הן אחת בלי ספק / והיוצן ברעיונו אי
אפשר שיבי' מדומה או טעות . א"כ מליאת עלמי אי אפשר
שחיה רמיה או טעות / רק היא אחת במור .

אל תאמינו אחובי ! שכוונתי במאמרים המופשטים האלו
לחת לכס על ידס הננה יחירה מראשית יסודי
ידיעתנו . כי ידעתי גם ידעתי שאמרים כדירים כהנה רגילים
לבבלל מחשבותינו יוקר / והרבות דברים לא טוב / בראות
אדם להרחיב ידיעתו מבלי להיות סובב הולך סביב למרכז
אחר . אך כל יגיעותי הן לעורר בכם / ע"י כמה סדרי
הדברים במערכת הלשון / מחשבות ורעיונות כמחשבותי
ורעיונותי / להגיע אל חכלית המכוון . ואלו דברנו מעניני
חושם והייתי רולה להניבכם חקירה אחת מחולדת הטבע
(נאסורגטיטט) / אז הייתי מביא לנגד עיניכם אישים
פרטיים ושוים מסוב אחד / עד שידעתי בכם שתבוננו
הרושם המשתקף בכל מיני הסוב / ועל ידס תשיבו השגת
הסוב בכלל . חולם בהיותנו עוסקים בענינים חוץ לחוש /
אשר בלתי אפשר לבררם רק ע"י מאמרים ומלות / לכן אשתמש
בהכרח במלילות ודבורים המועילים להטות נפשכם להשגת
כוונתי . ורחוק הוא מאתי לחת לכס כללים חקים במלות
מיוחדות (כאשר יתן המורה לתלמידי בית הספר) / מדרכי
העיון / המליאות וכו' / רק כונתי לעורר מחשבותיכם לעיון
באמת ע"י שמיעת מליאתי וקדמו אומר מול אומר / ותכירו
המחשבות המשתקפת ביניהם / הנאותות לתכליתי .

והנה מליאות דמיונותי / בנתינת עלמותו / וכן ישות עלמי
ובל אשר נולד מזה לפי כללי העיון הוא אחת בלי
ספק . ומליאות דמיונותי מלד עלמן היא מחלעת כשאר
ידיעות מוחשות בלי חלוציות / אשר לא יתכן בהן שים טעות
בדרכי חשבון . אמנם אם נשתמש בה / באמצעות כללי העיון /
להוציא ידיעות שכליות / אז יש להסתפק / האם נכון השתמשנו
בכללי העיון ולא עשינו הקשים מועטים או שנושי חשבון .

אמנם

אמנם במספר השנות אשר לי מלאמי חלק מהן אשר אינן
רק דמיונות לבד כי גם הן ליורשים מדברים נמלאים
חולה לי . איננס שנויים סוגנים כי לבד / אשר עצמותם לא
נמלא רק בקרני / כי גם ידעתי שהן דמות חמרי דברים
חזיים אשר להם מליאות כפני עצמם . בהקיץ אנוס ובהיותו
בריא יקל לו להניח ולהכיר ההבדל שבין מין השנות האלה לשאר
דמיונות / לפי שרוממיהן אחן וכל שכל אנוס השלם לא יסתפק
בהן ולא ימלא בהן סתירה . אמנם במעמד החלום / בשכורת /
בשנעון ובהשתוממת הרוח רבילים אנחנו להחליף שני מיני
השנות האלו זו בזו / וקנוץ דמיונות נוספות נדמו לנו כאלו
הן ליורשים מנמלאים חולה לנו בפועל . בהקיץנו מכירים
אנחנו את מעמדנו ויודעים להבדילו ממעמד החלום . אבל
בחלומנו פול ממנו דעת ההבדל הזה . הן אחת שגם במעמד
הזה רבילים אנחנו להסתפק האם הדבר אשר אנחנו רואים
והומעים אחת הוא או איננו רק חלום ? אך חיש יחליף הספק
הזה / כי יודחק מהרגשת חושים חזיים אשר יאמרו כל
מחזה הוא / ומעמדנו לא נודע לנו . כל אחד מחכסם ידע
בעצמו אחתות דברים האלה . כל פעם שראה בחלומנו ענין
מה והוא מעורבב ולא סדריס לו / והוא מקנבד לחק' העצם
הנודעים / שאלים אנחנו את עצמנו / אם הענין הזה איננו
רק חלום ? והספק הזה כאשר בא כן ילך / ואין מאיר לנו
בחיכה להודיע לנו מעמדנו . ועתה אשאל / היס אפשר
לברר הרושמות אשר בהם נבדיל בין הדמיונות ובין ליורי
המליאות ? האפשר שהמוטלות הראשונות / אשר בהקיץנו
הן חזקות ובלורות / תהפכנה ותהיינה ידיעות הקשי תזוניות ?
ואף נהיה הדבר שהרושמות ההם יאבדו אחתתם בחלום /
ואין כח להם להסיר ממנו העירור והבלבול ?

הנה עוד זכור קוצרו הלמודים אשר הורתי אחכס מן
התקשרות השגותינו / איך עולות המה ברעיונונו וז
על זו וזו אחר זו לפי סדרים שונים . כי תרדופנה זו את
זו כעס לפי חקי התחבולה (רעם וויטלעם) וכח הדמיון /
או לפי חקי התבונה . ההשנות אשר היו לנו בזמן מה באחת /
ורוממיהן דומים זה לזה / או שאחת מחויבת מאחותה לפי
חקי

חקי הכוונה / השוניה ותקעורנה בנו כאחת הן בהקצ
 סן בחלום / וזה אשר נקרא שמה התקשרות הרעיונות
 נושאית (זוביעקטיבֿע אידעען פֿערבינדונג) • והשנות
 אשר לפן התקשרות הסנות לפי חקי העצם / והן באות זו
 על זו או זו אחר זו לפי שאחת היא סבת אחרת / או נקרא
 שמה התקשרות הרעיונות ציורית (זוביעקטיבֿע אידעען פֿערבינדונג) / והוא קבוצה שנות אשר אינן תלויות בכח
 נפשנו ונפעלותיה לבד / כי גם מזירות דברים נמלאים
 חוזה לנו אשר פעולתם לפי חלומיהם והתקשרותם נרשמות
 בכח השנות הן •

המעמד אשר בו תתגבר בנו התקשרות הרעיונות ליורית /
 אהנתו קוראים קֿרייז • וחלק היוקר גדול
 מדמיונותינו הן הרעיונות העולות זו אחר זו במעמד הזה /
 לא לפי חקי כח הנפש / ולא לפי שהיו לנו בזמן אחד כאחת /
 אף לא לפי שתחולתנו הכירה בהן איזה שיווי או דמיון / או
 לפי שהן סבולי דעת לתבונתנו בסדר זה ולא על סדר אחר /
 כי אם לפי שיש התקשרות הסנות ביניהן כפי חקי העצם
 הנודעים לנו • והדרך איך באנו להשנות חקי העצם
 ולהתקשרות הסנות האלה כבר בארנו בפרקים הקודמים / כי
 יסודתם על הקש החפוש בלתי שלם (איינע אונגפֿאַללֿע
 קאזאזענע אינדוקטיון) / ועל ההקש ברוב על כל / אשר
 בכוח ענינים קרובים המה למופתים חוקים ואמיתים • וזה
 הוא הסדר וההתקשרות אשר בו יסודר חלק השנותינו היותר
 גדול בעת הקיץ אנו • הן אחת שנפשו רהוה בכל רגע
 לנשות מסדר התקשרות הציורית הזאת ולעבור ל התקשרות
 הנושאית / המיוחסת לה / אך יען בעת ההקצ יתגבר סדר
 השנות הציוריות / לכן מהר הושבה הנפש מנעייתה והובאה
 אל סדר הדברים אשר הם נמלאים בכוהל • ולפי רוב
 תשוקתנו לאחת מדמיונות כן נוסף להתמהמה חוץ לדרך אשר
 הונחנו שמה מהתקשרות הרעיונות נושאית / וכן ירבה
 היות מעמד הקיץ קרוב למעמד החלום • והתקשרות
 כזאת נרבים בנו בהיותנו במבוכה או בהתלהבות העשונות
 ובהשקומת הרוח • ולפעמים יתחוק בנו איזה דמיון ב"פ
 גדול

גודל השוקקו אליו עד שיגבר על סדר הדברים הליוריים /
ויבלבל אותנו ללא מסדר העצב אל התקשרות רעיונות
נושאים / ואז נדמינו כחולס חלוס בהקץ • הנה זה מעמד
הסתערות הרוח / ועירוף הרעיונות והתלהבות העשקויות
אשר יתלבש בו בעלי השיר / לעורר בנו התפעלות שונות •

ורתשוקת הנפש ללכת אחרי התקשרות הרעיונות נושאים
או אחר התחבולה וכח הדמיון היא גדולה כל
כך ועצמית לה / עד שלא תוכל הנפש לעמוד על התבוננת
השגות אחרות / אשר אינן כקשרות עם חקי התחבולה וכח
הדמיון / אם לא שמכור תמיד בעולם הנוכחי ונדברים
הנמצאים בה • ומשוקה הואת תחיש כח העיון והתבוננת
בדבר הריך התמדה לעיונו • כי חונק העיון היא שהנפש
תשכיל ומתבונן בלאחד העניינים / ומפרק כל השגות פרטי
רושמותיו / ומעיין אך יחזרו ויוקשרו יחד • הנה זה הוא
סדר התבונה / ובעקבות הסדר הזה לריך שתפעוס הנפש אם
ילא העיון ויעשה פרי • אך לרוב ירבה כח התשוקה לידיעות
התבונניות מלחמיות את הנפש ללכת בעקבות הסדר הזה /
ובכל כסיעה ופסיעה תעקל ארחותיה ללכת דרך התחבולה
וכח הדמיון / עד שלא תזכור עוד הענין אשר החלה לעיין
בו / אם לא ישוב וזכרון דברים הנוכחים להוליכה לפולם
המלאות הזה / ויזכירה בענין אשר החלה לעיין בו • לכן
תכבד עבודת העיון על הנפש / ומאוד לריך כשרון הרוח
אם ילל לה העיון • כי אין חפץ לנפש בידיעות התבונניות
ובסדר ההשגות וזלתי בענין אשר נעשה בו העיון / נאשר
שהוא לבדו תכלית עושבותיה • והענין הזה או התכלית אשר
יושב ממנו הוא לרוב דבר חוץ לחושי / אשר ימעט כחו
ללחוס ולהתגבר על תאות כח הדמיון • ולא תאריך הנפש
לעמוד חלו ללא ישיב אותה הזכרון בדבר הנוכח מנטייתה
לדרך עקלתון • אולם גם זכרון הדברים הנוכחים הזה אינו
רשאי להתגבר על הנפש יותר מדאי / לזל יתיש כח העיון
מהשכיל מושכלות / רק עליו להחזיקה שחשאר בהשכלת הענין
הטענין / ולא תשוב מלכת אחר סדר התבונה • לכן לריך
שתהא פעולת הנוכח לא חזק יותר ולא רפה יותר / כי החזק
יותר

יותר יחיש כח ההלכות התכונה / והרפה יותר יעזוב את
הנפש ללכת אחרי כח הדמיון / ויהי' העיון כחלום • אמנם
לא לכל אדם התכונה למוזג פעולת חושי' במוזג השוה כפי לורך
העיון • והתכונה הזאת אינה שוה בכל עת ובכל ענינים •
המעייין כחכם מאלעבראגשע צריך לשוט בסתר אהליו
ולתחבב מאור יומם ברוחו לעיין ולהשכיל על דבר מה /
והמעייין כחכם איילער יכול לעיין ולהשכיל במלאכת האגבדי
בשאלה היותר עמוקה / והוא יושב בין שאון ילדים קטנים
ובנהמת בני ביתו / ושואנס לא ינטלו מאומה להשכיל
מושכלות אשר עליהן אנוחנו משתוממים •

אנה אנוחנו באים ? הלא אנכי בעצמי אהי לכם למשל ולראיה
על אשר הורתי אתכם • בתחלה יאצתי להורות לכם
ההגדל שבין דמיונות נושאות ובין הליוריות / לזמן יהי'
לכם למופת להגדיל בין מעמד ההקיצ למעמד החלום • ועוד
ערס השגתי תכלית כונתי יאלה נפשי מהלך כח הדמיון
ועסקה בבאור ההשתוממת והסתערות הרוח / ואלה הלכה
וסרה אל חובת העיון / וכמעט הלכה נפשי מחקירות האלה
אל מלאכת השיר אשר גם לה שייכות א ההשתוממת והעיון /
וככה הייתי הולך מעיין לעיין עד ששכחתי כונת ויכוחי
היום / לולא הזכירני בו ראות פניכם והושגני למערת חפני •
והנני אנוק את החוט לשנים / ובשעות הנאות אקשרהו
בשני קצותיו אשר קרעתיהו מחבורו •

ג — ד — ה

ספר ההתפעלויות

בנוף אדם בריא (פתיאלאג'יט)

פתיחת המחבר

ידיעת חכמת ההתפעלויות הנעשות בנוף אדם בריא
(פתיאלאג'יט) נחרתי לי להציג לפני הקורא
המנין

המנין / ואותה חשים לי למערה לדרוש ולהנות בה כפי יכולתי .
 והנה בחלק הקטן ממנה אשר אוביל עמה אך חכם קלהו
 תראה וכלו לא תראה מזה החכמה / כי-הך נסיתי כחי
 לכתוב ממנה חיות פרקים / והשאר אלפס להוסיף ולנמור
 אחר העמל והיגיעה בחכמה היקרה הזאת . ואני ידעתי כי
 גדלה היא עד מאוד ותעלה על כחי המעט / כי להננת
 הידיעה הזאת (הכוללת חכונות בוף אדם נרוא בכל חלקיו
 והרכבותיו / הן מלד חמרו וכח החיוני אשר לו והן מלד
 פעולת נפשו וכו' כאשר תראה נמנול הספר) נלרכים אנחנו
 לחזור אחר שאר חכמות וידיעות . למשל : בחלק המדבר
 מהיסודות הקרונים והרחוקים אשר מהם מורכב הנפש הבשמי
 אהי' מוכרח לחפש בספרי הכעמיע ; בחל' המדבר מכוונד הנוף
 (טווערע , גראוויטעט) ומכח תנועת הנפש אלך לחור בספרי
 חכמת המשקולת והתנועה בטבע (מעכאניק) / בחלק המדבר
 מכחות העורקים (נערווענקרעפטען) וגידים אשר בהם ילך
 וישוג הדם בהיקף באדם החי / וכן מכחות המנועעים את
 הדם / ומתועלת היקף הדם / אלרך לחזור ביגיעה גדולה
 בספרי חכמת הנחות (אנאטאמיע , לערגאירונגסקונסט) /
 וכמו זה בחלק המדבר — משאיפת הרוח (רעטפיראטאון)
 ומניין הסוה והלחיים והקיבה . בחלק המדבר מהקול והלשון
 אינע בספרים המלמדים חקי השמע (אקוסטיק) — ובחלק
 הוה בפרט לחשוב לעמול בכל כחי לבוא עד תכליתו / כי עד
 הנה נפלאים עוד ממנו חקי הקולות הנפרדים , הנוחכים על
 ידי תנועות שונות ונפרדות במקום ובזמן (דורך דיא
 אסילאליאון , עיבראליאון) ואפשר ע"י כח הנוזלי (עלאמטימי-
 טעט) אשר נגשמים עלמם — ובחלק המדבר מפעולות
 הנעשות בשכלנו בעת עמדתו על עיון וחקירת דבר עמוק אלרך
 לחזור בכל מאמלי כח בספרי החוקרים הפלוסופים הגדולים .
 ועתה תראה אהוני הקורא ! ואשפט מה גדלה המלאכה
 הזאת , ומה תכנד עלי המשא אשר עשיתי על שכמי
 ללכת ולשוטע בים הספרים הרבים הנכתבים בחכמות הנ"ל /
 ואם רק מעט מהם חקח הלא יגדלו ויעשו לענפים הרבה —
 לכן לא תוחיל ותחפון ממעט כחי ספר שלם מכל פנותיו /

אין גם שנים כנורות / כי אז תהי' תחלתך נכונה / ואם
בעיניך כלים נקלה האומר ומנטיח הרבה ועושה מעט / אך
אדרבא זה רק מכחות הנוף והנפש ומתכונתם בכלל / ומאזיה
פרטיים מעט / ואולי לפניה הקורא הידיעה הזאת לפי
המדה אשר הגיעה בזמננו / והנבונים המה ידעו כי גם משנים
רבות עלתה וגדלה עד מאוד .

החכם הראשון אשר אסף וקצץ כל אשר אמרו וכתבו הקדמונים
בחכמה הזאת הי' החכם האללער . אמנם לא לבד
קצץ מה שאמרו אחרים כי גם און וחקר בעומק חכונתו
והוסיף חדשות רבות על הישנות . ואם אחריו עמדו אחרים
והפלינו על דבריו / והמה החכמים בלומענבאך / ווריובערג /
וואלטער / רייל / הילדעבראנד / פראחאסקע / אויטעגריט
ודומיהם / אשר הפליחו לעשות בחכמה הזאת והעלוה למדרגה
עליונה / בכל זאת עד עולם לא יכנו ולא ישנו הדברים
הנוכחים מלב איש חכם כזה / הרואה בעינים פקוחות / עד
עולם יקומו ויוותרו אולר גדול חקוקים בלב המנינים .

אולם עודנו לא באה החכמה הזאת למעלת השלימות / כי
היא אפשר לשכל אנושי לחפש בעמקי מזולות החכמה
להפריד תמיד האמת מן השקר / בהיות כי גדול מספר הספרים
אשר הנחילו לנו הקדמונים / והנכתבים עוד לעת עמה / ואין
אנו יכולים להחליט ולאמר : זה הוא האמת וזה השקר .

(ההמשך בהורש הבא)

האדם והעת

האדם מה תלדי עתידות תסתירי בהבנה ?
האשמה לקראתך הטייבי דרבה ?
העת דרבה אשמך אף תבונתך תנחני
אם תטיב אז תרע לרגלך הנני -

איצק אויערבאך